

Representantforslag nr. 4

(2008–2009)

fra stortingsrepresentantene André Oktay Dahl, Martin Engeset, Gunnar Gundersen og Jan Tore Sanner

Dokument nr. 8:4 (2008–2009)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene André Oktay Dahl, Martin Engeset, Gunnar Gundersen og Jan Tore Sanner om å styrke mindretallsrettigheter i kommunale og fylkeskommunale kontrollutvalg

Til Stortinget

BAKGRUNN

Krav om etablering av kontrollutvalg i landets kommuner og fylkeskommuner kom inn i kommuneloven i 1992. Bakgrunnen for dette var et ønske om å styrke kontroll- og tilsynsarbeidet i kommunene og fylkene. Gjennom senere endringer i lov og forskrift har kontrollutvalgenes posisjon blitt ytterligere styrket: Fra og med 2004 har minst ett medlem i kontrollutvalget vært valgt blant kommunestyrets eller fylkestingets medlemmer, og fra samme år ble kontrollutvalgene styrket faglig ved å opprette egne fagsekretariater til å bistå utvalgene i sin bestillerfunksjon av revisjonstjenester.

Hensikten med lovendringene har vært å styrke kontrollutvalgenes uavhengighet, fra så vel politisk ledelse, administrasjon og revisjon, slik at kontroll- og tilsynsarbeidet skjer uhildet og effektivt. Gjennom årene har man likevel sett mange eksempler på at kontrollutvalgenes uavhengighet blir utfordret, både gjennom krav om utskifting av medlemmer og gjennom marginalisering av utvalgenes egne initiativ. Den kommunale konsensuskulturen bidrar til at et aktivt kontrollutvalg lett oppfattes som et problem, og at medlemmene i kontrollutvalgene oppfattes av de øvrige folkevalgte som de politiske partienes forlengede arm. Det er en svekkelse av den demokratiske kontroll med forvaltningen dersom kontrollutvalgene bruker mer tid på å være populære hos ledende

politikere eller rådmenn, enn å utføre de oppgaver som et reelt, uavhengig kontrollutvalg skal gjøre. Dette svekker muligheten til å iverksette granskning av forhold hvor den kommunale eller fylkeskommunale ledelsen er involvert. Gjennom en serie oppslag i media sommeren 2008 eksemplifiseres dette, hvor Kontrollutvalgets leder i Våler kommune blir avkrevet unnskyldning av det styrende flertallet i kommunen, eller bedt om å fratrukke seg utvalgsleder. Vedkommende leder hadde reist spørsmål om ordførerens involvering i en regulerings sak for et tiltenkt transittmottak for flyktninger.

Forskrift om kontrollutvalg i kommuner og fylkeskommuner § 3 fastslår at kommunestyret eller fylkestinget når som helst kan foreta nyvalg av utvalgets medlemmer, samtidig som det kreves nyvalg av hele utvalget dersom det skal foretas nyvalg av ett eller flere medlemmer. Retten til å foreta nyvalg i kommunalstrukturen er viktig, men det er forslagsstillerens oppfatning at dagens regelverk gir uheldige utslag for utvalgenes uavhengighet. Det er ingen styringsmessig eller valgteknisk grunn til at ikke utnevning til og utskifting av medlemmer i kontrollutvalgene kan foregå på samme måte som for andre utvalg og komiteer i kommunestyret eller fylkestinget.

I mange kommuner og fylkeskommuner praktiserer man en ordning hvor den konstellasjon som utgjør mindretall i kommunestyret eller fylkestinget, utgjør flertall i kontrollutvalget. Eksempelvis skjer dette i Trondheim kommune, hvor bystyrets mindretallskonstellasjon sågar har lederen av kontrollutvalget og hvor ordningen er regelstyrt i et eget reglement for kontrollutvalget. I Våler kommune er det på den annen side et kontrollutvalg hvor lederen kommer fra mindretallskonstellasjonen i kommunestyret, samtidig som flertallet i kontrollutvalget korresponderer med flertallet i kommunestyret. Dette bidrar til å legge begrensninger på kontrollutvalgets uavhengighet.

I Stortingets kontroll- og konstitusjonskomité fastslås det at et mindretall i komiteen på 1/3 av medlemmene er tilstrekkelig for om komiteen skal reise en sak om for eksempel granskning, jf. Stortingets forretningsorden § 12 pkt. 10. I forbindelse med at denne retten ble innført, ble det lagt særlig vekt på at mindretallsrettigheter gir et prinsipielt viktig bidrag for å styrke den demokratiske kontrollfunksjonen. Dette prinsippet bør etter forslagsstillernes oppfatning også være gjeldende i kommunal sektor, hvor kontakten og kjennskapet mellom de som utgjør politisk og administrativ ledelse, samt kontrollutvalg, er større enn hva tilfellet er mellom medlemmer av Storting, regjering og forvaltning.

Det er forslagsstillernes oppfatning at en gjennom å styrke kontrollutvalgenes uavhengighet og sørge for etablerte mindretallsrettigheter i utvalgenes arbeid, vil bidra til en bedre og mer effektiv kontroll og tilsyn med den kommunale og fylkeskommunale forvaltningen. Dette er viktig for å sikre oppslutning om og legitimitet til offentlige beslutninger og tjenester.

FORSLAG

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

Stortinget ber Regjeringen om å:

1. Fremme forslag om endringer av kommuneloven, med sikte på å styrke uavhengigheten til kommunale og fylkeskommunale kontrollutvalg.
2. Fremme forslag til endringer av kommuneloven som gir et kvalifisert mindretall på 1/3 initiativrett i kommunale og fylkeskommunale kontrollutvalg.
3. Legge til rette for en innstramming av den åpning dagens regelverk gir for avsettelse av kommunale og fylkeskommunale kontrollutvalg.
4. Fremme de nødvendige forslag som sikrer at den konstellasjon i kommunestyre eller fylkesting som utgjør mindretall, har flertall i kontrollutvalget.

15. oktober 2008